Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

ХОТУГУ КЫЫМ

ССКП Абый оройуоннааҕы комитетын уонна үлэһиттэр депутаттарын оройуоннааҕы Советын органа.

Тахсара I сыла.
№ 18 (18).
Атырдьах ыйын 22 күнэ 1953 сыл.
СУБУОТА
Сыаната 10 харчы.

Советскай дьон бары дьоллоох, кыһалҕата суох, үөрүүлээх олохтоноллорун туһугар, биһиги дойдубутугар коммунистическай обществаны тутуу сыалын олоххо киллэрэр туһугар, Коммунистическай партия уонна правительство бэйэлэрин күүстэрин, сыраларын харыстаабаттарыгар советскай народ эрэнэн кэбистин.

(ССРС Верховнай Советын мунньаҕар табаарыс Г.М. Маленков этиититтэн).

ССРС ВЕРХОВНАЙ СОВЕТЫН МУННЬАҔА

Союз Советын уонна Национальнастар Советтарын ХОЛБОҺУКТААХ МУННЬАХТАРА

Улахан Кремлевскай Дыбарыаска ССРС Верховнай Советын сессията түөрт күн устата үлэлээтэ. Бэҕэһээ, атырдьах ыйын 8 күнүгэр, Союз Советын уонна Национальнастар Советтарын холбоһуктаах мунньахтара буолла. Мунньахтыыр саалаҕа депутаттар уонна элбэх ахсааннаах ыалдьыттар мустубуттар.

Дипломатическай ложаларга атын дойдулар Москваҕа аккредитуйдаммыт посольстваларын уонна миссияларын баһылыктара. Советскай уонна атын дойдулардааҕы пресса представителлэрэ бааллар.

Правительственнай ложаларга—ССРС Верховнай Советын Президиумун членнэрэ, министрдэр.

Күнүс 2 чаас. Председатель эстуолугар Союз Советын Председателэ М. А. Яснов, Национальнастар Советтарын Председателэ, депутат Ж. Шаяхметов, кинилэр солбуйааччылара—депутаттар А. П. Кириченко, Т.М. Зуева, А.Ю. Снечкус, А.П. Ниязов, М.Т. Якубов, М.В. Зимянин, В.Т. Лацис, Т.М. Матиашвили.

Правительственнай ложаларга партия уонна правительство салайааччылара табаарыстар Г.М. Маленков, В.М. Молотов, Н.С. Хрущев, К.Е. Ворошилов, Н.А. Булганин, Л.М. Каганович, А.И. Микоян, М.З. Сабуров уонна Н.Г. Первухин кэлиилэригэр дохсун аплодисменнар буолаллар.

ССРС 1953 сыллааҕы Государственнай бюджетын дьүүллэһиигэ кэпсэтиһиилэр салҕанан бараллар. Депутат Я. Э. Калнберзин (Латвийскай ССР) тыл этэр. Кини бырааттыы народтар биир сомоҕо кэргэннэригэр олорор, кылгас кэм иһигэр баараҕай ситиһиилэммит латыш народун дьылуурдаах дьиэтин туһунан кэпсиир. Сэрии кэнниинээҕи пятилеткаҕа республика промышленнай производстватын уонна уопсай кээмэйэ 6 төгүлтэн ордук улаатта, оттон сэрии иннинээҕи 1940 сыллааҕы таһым бородууксуйаны оҥорон таһаарыыга 3 төгүлтэн ордугунан [illegible].

Депутат Калнберзин ССРС 1953 сыллааҕы Государственнай бюджета уонна 1951 итиэннэ 1952 сыллардааҕы бюджетын толоруу туһунан отчуоту, Бюджетнай комиссия көннөрүүлэрин кытта, бигэргэтэр туһунан этиини өйүүр.

ССРС Министрдэрин Советын Председателигэр табаарыс Г.М. Маленковка тыл бэриллэр.

Бары тураллар. Саалаҕа дохсун овация буолар.

Табаарыс Маленков этиитин депутаттар уонна элбэх ахсааннаах ыалдьыттар улахан болҕомтолоохтук истэллэр. Саалаҕа өтөр буола-буола ытыс охсунуута ньиргийэр.

Табаарыс Маленков Советскай Правительство итиэннэ биһиги партиябыт социалистическай народ хаһаайыстыбатын сайыннарыыга уонна салгыы өрө көтөҕүүгэ туһаайыллыбыт политикатын көрдөрөр саҥа Государственнай бюджеты характеристикалааһынынан бэйэтин этиитин саҕалыыр. Кини промышленнаска уонна тыа хаһаайыстыбатыгар дойду иннигэр турар уталыттыллыыта суох быһаарыллыахтаах соруктар тустарынан этэр, ол соруктары быһаарыы рабочайдар, колхозтаахтар, интеллегенция—советскай дьоннор бүттүүннэрин материальнай үйгулаах олохторун салгыы тупсарыыны хааччыйарга кыаҕы биэриэҕэ. Табаарыс Маленков биһиги Ийэ дойдубут экономическай күүһэ-күдэҕэ үүнүүтүн аралхай сыыппараларын аҕалтаан көрдөрөр. Олор саалаҕа мустубут хас биирдии киһиэхэ улуу советскай народунан, советскай общество салайар уонна сүрүннүүр күүһэ буолбут хаан-уруу Коммунистическай партиянан киэҥ туттуу сокуоннай чувстватын үөскэтэр. Промышленнай производство кээмэйэ, быйыл, сэрии иннинээҕи 1940 сыллааҕытааҕар, быһа холуйдахха, икки аҥаар төгүлтэн ордук улаатыаҕа. Партия XIV съеһэ буолбутуттан ыла 28 сылга промышленнай бородууксуйаны оҥорон таһаарыы 29 төгүл үүннэ. Ыарахан индустрия—социалистическай экономия төрүтэ ордук дохсуннук үүннэ.

—Билигин,—диир табаарыс Маленков—ыарахан промышленнаһы сайыннарыыга ситиһиллибит кыайыыларга тирэҕирэн, народ киэҥник туттар предметтэрин оҥорон таһаарыыны эмискэччи элбэтэргэ биһиэхэ бары усулуобуйалар баар буоллулар. Правительство уонна партия Киин Комитета аһылык уонна чэпчэки промышленность сайдыытыгар, тыа хаһаайыстыбатын сайдыытыгар сири оҥорууну биллэрдик улаатыннарары наадалааҕынан ааҕар. Табаарыс Маленков чэпчэки промышленность народ туттар табаарын оҥорон таһаарыыны биллэрдик үрдэтэр уонна улаатыннарар эрэ буолбакка, ону тэҥэ ол табаардар хааччыстыбаларын тупсарар, үлэһиттэр үрдүк көрдөбүллэригэр эппиэттиир бородууксуйаны оҥорон таһаарар эбээһинэстээҕин тоһоҕолоон бэлиэтиир.

Табаарыс Маленков бэйэтин этиитин улахан өттүн тыа хаһаайыстыбатын салгыы өрө көтөҕүү боппуруостарыгар анаата. Тыа хаһаайыстыбатын бүттүүнүн уопсай өрө көтөҕүүгэ уонна колхозтары тэрилтэ хаһаайыстыба өттүнэн салгыы бөҕөргөтүүгэ тирэҕирэн, чугастааҕы 2-3 сылларга биһиги дойдубутугар нэһилиэнньэҕэ ас-үөл уонна чэпчэки промышленнаска сырье өлгөм буолуутун тэрийэри ситиһии уталыттыллыыта суох быһаарыллыахтаах сорук буолар диэн кини этэр. Ити тыллары саала дохсун аплодисменнарынан көрсөр. Табаарыс Маленков тыа хаһаайыстыбатын салгыы түргэнник өрө көтөҕүүнү, туох ханнык иннинэ, тыа хаһаайыстыбатын хаалан иһэр салааларын: сүөһү иитиитин, хортуоппуйу уонна оҕуруот астарын үүннэриини сайыннарыыга колхозтар уонна колхозтаахтар экономическай интэриэстээх буолар дьыалаларын хааччыйар туһугар партия уонна правительство наадалааҕынан ааҕар улахан дьаһалларын иһитиннэрэр.

Правительство олохтообут дьаһалларын түмүгэр,—диир табаарыс Маленков,—1953 сыл муус устартан ахсынньыга диэри нэһилиэнньэҕэ атыыларга аан бастаан бэриллибит уп 312 миллиард солкуобайдаах табаары тас өттүнэн, быйыл эргиэҥҥэ 32 миллиард солкуобай суумалаах табаар эбии киириэҕэ.

Аан дойдутааҕы быһыыны-майгыны характеристикалааһыҥҥа киирэн туран, табаарыс Маленков советскай тас политика диэн кини этэр:

Советскай Союз эйэни харыстыыр уонна бөҕөргөтөр политиканы утумнаахтык, халбаҥа суох ыыта туруоҕа, биирдэ үлэлээһинин, дьыалабыай сибээстэһиини итиниэхэ дьулуһар государстваларын кытта сайыннара туруоҕа, улуу Китай народун, народнай демократия дойдуларын народтарын бараларын кытта бырааттыы доҕордоһуу, биир санаалаах буолуу ситимнэрин бөҕөргөтө туруоҕа.

Аан дойдутааҕы тыгааһыны мөлтөтөргө СССР кыһамньытын, Советскай государство мөлтөөһүнэ буоларын курдук саныыр, эмиэ били Гитлергэ маарынныыр оннук ырааҕы көрбөт, ньүдьү-балай политиктары табаарыс Маленков күлүү-элэк гынар. Сэрии иһин туруорсааччылар АХШ атомнай бомбаны оҥоруу дьыалатыгар монополистарынан көстөрүн курдук адьас сымыйа дойҕоҕунан өр бириэмэ устатыгар бэйэлэрин сааратыммыттара. Ол эрээри маныаха дириҥ бутуллуу тахсыбытын олох көрдөрдө. Бу эргимтэлэр АХШ—хара, өссө ордук модун күүстээх орудия-водороднай бомба монополистарынан буоллулар диэн адьас сымыйа дойҕохторо эмиэ итиннэ бутуллуунан буолар. Холбоһуктаах Штаттар, диир табаарыс Маленков, водороднай бомбаны да оҥорууга монополистар буолбатахтар диэн Верховнай Совет декреттэрин Правительство наадалааҕынан ааҕар.

Ити этииттэн саалаҕа дохсун аплодисменнар буолаллар. Табаарыс Маленков Советскай правительство тас уонна ис политиката ССРС бары народтарын тыын интэриэстэрин эппиэттиирин ким барыта билэр,—диэн эттэ.

Советскай дьон бары дьоллоох, кыһалҕата суох, үөрүүлээх олохтоноллорун туһугар, диир табаарыс Маленков, биһиги дойдубутугар коммунистическай обществаны тутуу улуу сыалын олоххо киллэрэр туһугар, Коммунистическай партия уонна правительство бэйэлэрин күүстэрин, сыраларын харыстаабаттарыгар советскай народ эрэнэн кэбистин. (Дохсун, өргө диэри намыраабат аплодисменнар).

Председателлээччи ССРС Государственнай бюджетын туһунан дакылаатка кэпсэтиилэри ууратар туһунан этии киирбитин биллэрэр. Ити этии ылыллар.

ССРС Үбүн Министрэ А. Г. Зверев түмүк тылыгар депутаттар бэлиэтээһиннэрэ уонна киллэрбит этиилэрэ Министрдэр Советтарынан ылыллыаҕа диэн этэр.

Верховнай Совет ССРС 1953 сыллааҕы Государственнай бюджетын уонна 1951 итиэннэ 1952 сыллардааҕы Государственнай бюджетын толоруу туһунан отчуоту бигэргэтиигэ уонна 1953 сыллааҕы Государственнай бюджетын туһунан Сокуону ылыныыга киирэр.

ССРС 1953 сыллааҕы Государственнай бюджета дохуоттарга—544.264.720 тыһыынча солкуобайынан, оросkуоттарга—530.532.048 тыһыынча солкуобайынан, дохуоттар оруоскуоттардааҕар 13.732.672 тыһыынча солкуобайынан элбэтиллэн бигэргэтиллэр.

Ол кэнниттэн ССРС 1951 итиэннэ 1952 сыллардааҕы Государственнай бюджетын толоруу туһунан отчуоту бигэргэтэр туһунан этии киирбитин Верховнай Совет биир санаанан ылынар.

Верховнай Совет ССРС 1953 сыллааҕы Государственнай бюджетын туһунан Сокуону уонна тыа хаһаайыстыбатын нолуогун туһунан Сокуону биир санаанан ылынар.

Күнүнээҕи бэрээдэк иккис боппуруоһугар—ССРС Верховнай Советын Президиумун Ыйаахтарын бигэргэтиигэ тыл ССРС Верховнай Советын Президиумун Секретарыгар, депутат Н.М. Пеговка бэриллэр.

Берия ыар буруйдаах антигосударственнай дьайыыларын тустарынан; ССРС Ортоку массыына оҥоһуутун министерстватын тэрийэр туһунан; Г.П. Косяченканы ССРС Госпланын Председателин эбээһинэһиттэн босхолуур туһунан; М. З. Сабуравы ССРС Министрдэрин Советын Государственнай плановай комитетын Председателинэн аныыр туһунан; Г. М. Сафонавы ССРС Генеральнай Прокурорун эбээһинэһиттэн босхолуур туһунан; ССРС Генеральнай Прокурорунан Р. А. Руденканы аныыр туһунан; ССРС Ис Дьыалаларын Министринэн С. Н. Кругловы; ССРС Ортоку массыына оҥоһуутун Министринэн В.А. Малышевы, ССРС Транспортнай уонна ыарахан массыыналарын оҥоһуутун Министринэн И.И. Носенканы, ССРС массыыналары оҥоһуутун министринэн С.А. Акопавы аныыр туһунан ССРС Верховнай Советын Президиума IV-с сессия кэнниттэн ылыммыт Ыйаахтарын ССРС Верховнай Совета бигэргэтэр.

ССРС Верховнай Суутун членнэринэн Н.Г. Даниловы, Н. П. Бардины, Ц.А. Беляевы талар туһунан уураах ылыллар.

Ол кэнниттэн ССРС Верховнай Советын Президиумун Секретара, депутат Н. М. Пегов этии киллэриитинэн Верховнай Совет ССКП XIX съеһэ биһиги партиябыт аатын уларытыытынан сибээстээн ССРС Конституциятын 126-с ыстатыйатын тексигэр уларытыыны киллэрэр туһунан уураах ылынна.

ССРС Верховнай Советын V-с сессията сабыллыбытынан биллэриллэр.

Бэчээт сигналларыгар—болҕомтону

Советскай дьоннор бэчээти коллективнай тэрийээччи, төлөнннөөх пропагандист, агитатар уонна биһиги улуу партиябыт дьыалатын олоххо киллэриигэ эрэллээх охсуһааччы быһыытынан көрөллөр.

Общество иннинки сайдыытыгар үлэҕэ мэһэй буолар итэҕэстэри туоратыыга, чуолаан критиканы уонна бэйэни критикалааныыны сайыннарыыга бэчээт, советскай дьоннор саамай маассабай трибуналарынан буолар. Ол иһин да, киһилэр хаһыакка ытар матырыйаалларыгар үлэ итэҕэстэрин ыйан туран, ол итэҕэстэри туоратар дьаһаллар булгуччулаахтык ылыллыахтаахтарын тустарынан үгүстүк суруйаллар.

Биһиэхэ оройуоннай «Хотугу кыым» хаһыат таһаарыллар буолта үс эрэ ыйтан орто. Бу кэмҥэ үлэһиттэртэн киирэр суруктар ахсааннара элбээн иһэр, эмиэ ити кэмҥэ хаһыат страницаларыгар сүүрбэччэ кэриҥэ оройуон тэрилтэлэрин үлэлэригэр баар итэҕэстэри туоратыыга туһаайыллыбыт критическэй матырыйааллар таҕыстылар.

Сорох тэрилтэ салайааччылара хаһыакка критикаламмыт итэҕэстэри туоратар дьаһаллары тутатына ылыналлар, холобур, хаһыат 3—8 №-гэр Дружина бөһүөлэгин баанныгын үлэлэтэр туһунан замèткалар таһаарыллыбыттара, ол кэнниттэн бааннык нэдиэлэҕэ биирдэ үлэлээһиннэ ситиһиллибитэ.

Ол эрээри, сорох тэрилтэлэр, учреждèниèлар салайааччылара хаһыат критическэй ыстатыйаларыгар көһүүннүк, аахайымтыата суохтук сыһыаннаһаллар.

Хаһыат үгүс нүөмэригэр эргиэн үлэтигэр баар итэҕэстэр, кэһиилэр тустарынан критическэй ыстатыйалар таһаарыллыбыттара уонна бу туһунан үлэһиттэр үгүс суруктара редакцияҕа киирэ турар.

Хомойуох иһин, Колымторг оройуоннааҕы конторатын директара таб. Баишев, олохтоох партийнай тэрилтэ уонна идэлээх союз месткома хаһыат критическэй ыстатыйаларыгар көһүүннүк, аахайымтыата суох сыһыаннаһаллар, ол түмүгэр, эргиэн үлэтигэр этиллэри итэҕэстэри тутатына бэрэбиэркэлээн, туоратар дьаһаллар ылыллыбаттар. Төттөрүтүн, советскай эргиэн быраабылаларын кэһии саҥаттан саҥа көрүҥнэрэ тахса туралларын туһунан хаһыат атын нүөмэригэр. чуолкайдык этиллибитэ. Итинник түбэлтэни Сибээс оройуоннааҕы конторатыгар эмиэ көрүөххэ сөп.

Бэчээт сигналларыгар ити курдук болҕомтото суох сыһыаннаһыы аллараттан тахсар критиканы тууйуу буолар.

Ити дьыалаҕа хаһыат редакцията туһааннаах тэрилтэ салайааччыларыттан сөптөөх ирдэбили оҥорботоҕун улахан итэҕэһинэн ааҕыахха сөп. Онон туһанан хаһыакка таһаарыллыбыт критическэй ыстатыйалары умнууга хаалларыахха сатаммат.

Хаһыакка тахсар критическэй ыстатыйалар, ити аллараттан тахсар критика, народ куолаһа буолар. Табаарыс Сталин «кыра дьон» диэн ааттанааччылар куоластарын болҕомтолоохтук уонна сэргэхтик истэргэ куруутун үөрэтэрэ.

Биһиги салайар кадырдарбыт — үлэһиттэр критическэй этиилэрэ үгүсүүлэрэ уонна суруктара, ол аҥардас соҕотох киһи үгүсүүтэ, баҕарыыта буолбатаҕын, ити туох ханнык иннинэ, маасса политическэй активнаһын биир суол көстүүтэ, киһилэр бэйэлэрин Ийэ дойдуларын иһии кыһамньылара буоларын өйдүөх тустаахтар.

Хаһыакка тахсар хас биирдии критическэй ыстатыйалар туһааннаах тэрилтэ салайааччыларынан тутатына ирдэнэн, этиллибит итэҕэстэри туоратар дьаһаллар ылыллыахтаахтар. Ылыллыбыт дьаһаллар хаһыат редакциятыгар тута биллэриллэн иһиэхтээх.

«Доруобайдык критикалыыр хас биирдии киһи,—диэбитэ табаарыс Маленков партия XIX съеһигэр, —биһиги тэрилтэлэрбититтэн өйөбүлү ыларыгар, оттон киһи ыйбыт итэҕэстэрэ дьиҥ-чахчы туоратылларыгар эрэнэр эрэ буоллаҕына, аллараттан тахсар критика үүнэн иһиэн уонна кэҥиэн сөптөөх».

Баар итэҕэстэр көннөрү ахтыллан эрэ хаалар буоллахтарына критика сабыллыытыгар, тууйуллуутугар тиэрдэр. Ол сүөргү быһыы буоларын өйдөөн туран, партийнай. советскай уонна хаһаайыстыбаннай тэрилтэлэр салайааччылара бэчээт сигналларыгар ахсаабат болҕомтону ууруох тустаахтар.

oOo

СОВЕТСКАЙ СОЮЗКА

Биир санаанан биһирииллэр

Украина үлэһиттэрэ ССР Союһун Верховнай Советын сессиятынан ылыллыбыт уураахтары ити биһирэбиллинэн көрүстүлэр. Тыһыынчанан агитатардар социалистическай народ хаһаайыстыбатын салгыы өрө көтөҕүүгэ уонна үлэһиттэр олохторун илгэтин үрдэтиигэ туһаайыллыбыт сокуоннары рабочайдарга, сулууспалаахтарга уонна колхозтаахтарга өйдөтөллөр.

Петровскай аатынан Приднепровьеҕа саамай кырдьаҕас металлургическай завод цехтэригэр үлэ өрө көтөҕүллүүтэ кэҥиир. Доменщиктар, ыстааллы уулларааччылар, прокадчиктар саҥа эбэһээтэлистибэлэри ылыналлар, биһиги дойдубутугар коммунизмы тутуу дьыалатыгар туох баар күүстэрин биэрэргэ бэлэмнэрин туһунан этэллэр.

Доменной маастар В. Шевченко бу курдук эттэ: —Табаарыс Маленков ССРС Верховнай Советын сессиятыгар бэйэтин этиитигэр 1953 сылга Государственнай бюджет народ хаһаайыстыбатын сайыннарыы сорудахтарын үбүлээһини толору хааччыйарын киһини итэҕэтэр гына көрдөрдө. Биһиги саҥа бюджеты биир санаанан биһириибит уонна өссө үчүгэйдик үлэлиэхпит. Народ хаһаайыстыбатын наадыйыытыгар өссө элбэх металы биэриэхпит.

ССРС Верховнай Советын сессиятын матырыйаалларын уонна табаарыс Г.М.Маленков этиитин ааҕыылар «Шях Ленина», Сталин аатынан, Буденнай аатынан тыа хаһаайыстыбаннай артыалларга активнайдык ыытыллар. Колхозтаахтар бары культураны ылыыларын уонна сүөһү иитиитин бородууксуйатын пятилетка бүтүүтүгэр былааннаммыт таһымын хайыы-үйэ быйыл ситиһэргэ эбээһинэстэннилэр. (ССТА).

САҤА ОСКУОЛАЛАР

Брестскай уобаласка оскуола дьиэлэрин тутуу киэҥник тэнийдэ. 1953—1954 сыллардаах үөрэх дьылыгар Каменецкай, Антопольскай, Шерешевскэй, Домачевскай уонна да атын оройуоннарга 40 саҥа оскуолалар оҥоһуллуохтара.

1953-54 сыллардаах үөрэх дьылыгар Орловскай уобалас тыа сиринээҕи уонна куораттааҕы ыччаттара 15 саҥа оскуолалары ылыахтара. Сэрии кэннинээҕи сылларга уобаласка 600-тэн тахса оскуола дьиэтэ тутулунна.

(ССТА).

ХАС БИИРДИИ КОЛХОЗКА САҤА ТУТУУЛАР

Гомельскай уобалас тыа хаһаайыстыбаннай артыалларыгар тутуу 327 бирилэдэлэрэ тэрилиннилэр. 6 ый устатыгар киһилэр сүөһү турар, хаһаайыстыбаннай уонна культурнай-бытовой 385 тутууларын туһаҕа киллэрдилэр. Өссө 1.045 объектар тутуллаллар. Хас биирдии колхоз хастыы да саҥа тутууну ытар.

Кирпиччэ, шлакобетон, шифер киэҥник туттуллаллар. Хас биирдии үһүс дьиэ таастан оҥоһуллар. Жлобинскай, Уваровичскай, Кормянскай уо.д.а. оройуоннар үгүс колхозтара аҥардас кирпиччэнэн уонна шлакобетунан дьиэлэри туталлар. (ССТА).

Усть-Каменогорскай ГЭС-кэ

Күн аайы Аблакетскай хапчааҥҥа сүрдээх сырдык уот умайар. Ити—Усть-Каменогорскай ГЭС үлэтэ. Аҕыйах хонуктааҕыта бу ГЭС үлэҕэ киирбитэ. ГЭС уонна судналан сылдьыһар шлюз управлениетын дьиэлэригэр киһи үгүстүк мустар. Гидроагрегаттар барылара ситимин быспакка үлэлииллэр. Сүнньүнэн ыччат уустук техниканы салайан үлэлэтэр.

Хайыы—үйэ судналан сылдьыһар шлюһунэн 20—чэ бөдөҥ судналар аастылар. Коллектив шлюһунэн судналары аһарыы бириэмэтин кылгатар.

(ССТА).

Ходуһаҕа

АБЫЙ. «Ленин суола» колхозка от үлэтигэр тэриллибит ыччат звенотугар биир бэрт куйаас, итии күҥҥэ сырыттым.

От кэбиһэр учаастактарыгар тиийбитим: түөрт эдэр, үөрбүт-көппүт, куйаастан тириппит-хорууппут дьоннор олус көхтөөхтүк үлэлии тураллар. Киһилэр миигин кытта эйэҕэстик дорооболостулар.

Биир эдэр уол: «куйаастан биһиги ис таҥаһынан үлэлиибит» диэн, мичээрдии-мичээрдии кэпсээнин саҕалыыр уонна «биһиги звеноҕа үлэ күннээҕи нуорматын толорбот киһи суох» диэн сэһэнин түмүктээн кэбиһэр.

Киһилэр, оройуон олоҕуттан, аан дойду балаһыанньатыттан иҥэн-тоҥон, интэриэһиргээн ыйыталастылар.

Итинтэн от харбааччыларга тиийэбин. Манна намыһах уҥуохтаах, 11 саастаах пионерка, Светлана диэн кыыс, тириттэн-хорутан бэрт кичэллээхтик үлэлии турар. Киһи миигиннииин үөрэ-көтө кэпсэттэ. Киһи бэйэтин үлэтин туһунан, күҥҥэ 2,5-3 тыһыынча квадратнай метр сири харбыырын, сайыҥҥы сынньалаҥҥар от үлэтигэр үлэлиирин сөбүлүүрүн сэһэргээтэ.

Бу учаастактан, тэйэ собу бастыҥ охсооччулар респ ликанскай куоталаһыыларын кыттыылааҕа, күннээҕи үл нуорматын 150—200 бырыһыан тан итэҕэһэ суох толорор бачыымы көтөхпүт таб. Чирков П. И. от охсон күһүйа ту рар.

Киһи мин ыйыталаспыппар хас күннэтэ биирдии гектары, сорох күҥҥэ гектартан, ордугу илиинэн охсон, бэйэтин ыгыырытын толорон иһэрин туһунан, сэһэргээтэ.

Звено биир эдэр үлэһитэ икки атынан от охсор массыынанан үлэлиир. Киһи күнүстэри-түүннэри, икки звенонан үлэлээн суукаҕа 4,5—5 гектар сири оҕустарарын, «түүн сиикка массыына үлэлээбэт» диэн этии сыыһатын туһунан кэпсээтэ.

Ыччат звенотун үлэтин түмүгэ, колхоз правлениета уонна комсомольскай тэрилтэ ыччат звенотун табатык тэрийбиттэрин көрдөрөр.

Звено бэйэтин сорудаҕын болдьоҕун иннинэ толорон, атын звеноларга холобур буолар уонна көмөлөһөр соругун толоруугар саарбаҕалааһын суох.

Г. Слепцов.

ХОТОНУ ҮЧҮГЭЙДИК ОҤОРУУ

Биһиги ынах сүөһүлэрбит аҕыс ый кэриҥэ кыһыҥҥы хотоҥҥо тураллар. Сүөһү чэгиэн-чэбдик буолуута уонна бородууксуйаны биэриитэ дэлэгэй салгыннаах, ыраас хотонтон тутулуктаах.

Куһаҕан усулуобуйаҕа тутуллар сүөһүлэртэн үөскүлэҥ төрүөҕү, үрдүк бородууксуйаны ылыахха сатаммат.

Биһиги оройуоммутугар үүт ыамын былаана туолбат диир буоллахпытына, куһаҕан усулуобуйалаах хотоннорбут ол итэҕэскэ эбиискэ буолаллар. Холобур, «Ленин суола» колхозка «Быталаах», «Дьөөскү», Ворошилов аатынан колхозка «Баакы», «Ыырдаах», «Бастыҥа» диэн учаастактардааҕы общественнай сүөһү турар хотонноро хайа да өттүнэн зоотехническэй-ветеринарнай быраабылаҕа эппиэттээбэттэр: наһаа эргэлэр, алдьаммыт муосталаахтар, сатаҕай бэнтилээссийэлээхтэр. Бу учаастактарга үүт ыамын былаана үксүгэр толоруллубат.

Билигин кыһыҥҥы хотоннору ыраастыыр, кууррдар, үчүгэйдик өрөмүөннүүр сорук турар. Ити үлэни бу кэмтэн хойутаппакка хайаан да саҕалыыр уһулуччу наадалаах. Онон хотон салгына ыраас, сырдык буолуутун ситиһиэхтээхпит.

Хотон салгына сииктээх, тымныы буоллаҕына сүөһү араас ыарыыга ордук ылларымтыа буолар. Хотон сииктэриттэн түүнүк, ыарыы микробтара үөскүүллэр.

Хотон муостата иҥнэри буолутун таһынан, тэстибэт хаһааллаах буолара наада. Муоста көнө уонна хаһаала ыраастаммат буоллаҕына, сүөһү убаҕаһа, кирэ-хаҕа хотон муостатыгар ордук иҥэр. Хотон иһин тута ыраастаабакка, сүөһү убаҕаһын, кииттин сытыттахха, аммиак курдук, буортулаах гаастар үөскүүллэр. Ол, сүөһүгэ уонна киһи бородууксуйатыгар куһаҕаны оҥороро элбэх.

Хотон салгына кураанах, ыраас буоларын наадатыгар бэнтилээссийэтин уонна хаһаалын бэркэ кичэйэн оҥоруохха наада. Бэнтилээссийэ хаптаһыннарын икки арда сатаҕайа суох, бүтэй буоллаҕына хотон салгынын үчүгэйдик тардар. Сатаҕай бэнтилээссийэ салгыны тарпат. Хаһаалтан түспүт сүөһү убаҕаһын мунньар дьааманы ыраастаан иһиэххэ наада.

Итини тэҥинэн хотону араамаҕа олордуллубут таһынан түннүктүөххэ, түннүгүнэн, аанынан, эркининэн салгын киирбэт-тахсыбат гына үчүгэйдик бүөлээн оҥортуохха. Оннук хотон тымныйбата, сиигирбэтэ киһиэхэ барытыгар биллэр.

Билигин сүөһү убаҕаһа түһэр хаһаалын ыраастаан баран, сүөһү кыстыыр хотонун түннүгүн аһыталаан, күн уотунан ыарыы микробтарын өлөртөрөр дьаһалы ылыахха наада.

Сүөһү хотоҥҥо киириэн иннинэ, ыарыыттан харыстыыр наадатыгар, хотону дезинфекциялыыр хайаан да наадалаах. Онно креолин, лизы, формалин, кислота сууралаһынын туттуллар. Ол суох буоллаҕына күл солоҕун туһаныахха сөп.

Ити курдук, хотону кичэйэн, эрдэттэн өрөмүөннээһин общественнай сүөһү иитиитин биир сүрүн боппуруоһун быһаарар.

М. Николаева, зоотехник.

Редактор э. б. т. А. И. ГОГОЛЕВ.

Редакция аадырыһа: Саха АССР Абый оройуона, Дружина бөһүөлэгэ. Тахсар ахсаана 500. Сакааһын № 18. МЛ 6.